

Arbetskyddsfullmäktig – vad handlar det om?

Arbetskyddsfullmäktig

En arbetskyddsfullmäktig är arbetstagarnas representant på arbetsplatsen. Det är en arbetskamrat som arbetstagarna själva har valt till uppdraget. Arbetskyddsfullmäktige deltar i arbetet för att främja hälsa i arbetet och säkra arbetsmetoder. Detta gör hen i egenskap av arbetstagarnas representant och i samarbete med arbetsgivaren.

Enligt lag ska en arbetsplats med minst tio arbetstagare välja en arbetskyddsfullmäktig och två ersättare. Arbetstagarna kan också välja en arbetskyddsfullmäktig på mindre arbetsplatser om de så önskar.

Att välja en arbetskyddsfullmäktig är arbetstagarnas rättighet och till deras fördel. Lagen kräver att arbetsgivaren informerar arbetstagarna om deras rätt att välja en arbetskyddsfullmäktig och att arbetsgivaren samarbetar med den valda representanten.

Skillnaden mellan förtroendeman och arbetskyddsfullmäktig

Båda är arbetstagarnas representanter, men deras uppgifter skiljer sig åt. Förtroendemannen övervakar att anställningsvillkor och kollektivavtal följs, medan arbetskyddsfullmäktigen övervakar arbetskydd, arbets säkerhet och arbetsmiljö.

Uppgifter

Arbetskyddsfullmäktigen sätter sig in i arbetsplatsens arbetsmiljö, arbetsmetoder och arbetsgemenskapens förhållanden som påverkar arbetstagarnas säkerhet och hälsa. Hen samarbetar med arbetsgivaren för att förebygga arbetsrelaterade sjukdomar och olyckor och kan vid behov stödja arbetstagaren i samtal om arbetsförmåga eller i utredningar av olyckor.

Arbetskyddsfullmäktigen sätter sig också in i lagar och bestämmelser om arbetskydd, arbetsmiljö och arbetshälsa. Uppdraget omfattar både fysisk och psykisk säkerhet och hälsa. Fysiska risker kan till exempel vara halkrisk eller fallrisk, medan psykiska risker kan handla till exempel om mobbning eller osakligt bemötande.

Arbetskyddsfullmäktigen uppmuntrar arbetstagarna att uppmärksamma sin egen och andras säkerhet och hälsa i arbetet och att lyfta fram brister eller risker. Personen förmedlar information från arbetstagarna till arbetsgivaren för behandling inom ramen för arbetskyddssamarbetet.

Rollen vid osakligt bemötande

Om det förekommer osakligt bemötande eller psykiskt belastande situationer på arbetsplatsen stöder arbetskyddsfullmäktigen utredningen. Arbetstagare kan vända sig till arbetskyddsfullmäktige. Den förtroendevalda omfattas av tystnadsplikt.

Arbetsgivaren är enligt lag skyldig att ingripa i osakligt bemötande. För att arbetsgivaren ska kunna utreda situationen måste hen få veta vem som utsatts och vem som upplevs ha agerat osakligt.

På arbetstagarens begäran kan arbetskyddsfullmäktigen delta som stödperson i möten där arbetstagarens situation behandlas. Arbetskyddsfullmäktigen hjälper både arbetstagare och arbetsgivare att utreda orsaker och hitta lösningar på problemet. Arbetskyddsfullmäktige kan föreslå utveckling av rutiner för att undvika liknande situationer i framtiden.

Rättigheter

Arbetskyddsfullmäktigens ställning grundar sig på lag. Kollektivavtal och särskilda avtal om arbetskyddssamarbete innehåller kompletterande bestämmelser om rättigheter och ställning. Facket har alltså förhandlat fram villkor som går längre än lagen.

Kollektivavtalen varierar mellan branscher. Det är viktigt att kontrollera detaljerna i det avtal som gäller på den egna arbetsplatsen.

Uppdraget under arbetstid

Arbetskyddsfullmäktigen får använda arbetstid för att sköta sitt uppdrag. Arbetsgivaren betalar lön för denna tid. Hur mycket tid som behövs beror på antalet anställda. På stora arbetsplatser med flera hundra anställda kan uppdraget vara på heltid. På medelstora arbetsplatser varierar tiden från några timmar i veckan till halva arbetstiden. På små arbetsplatser sköts uppdraget vid sidan av det ordinarie arbetet.

Ekonomisk ersättning

Arbetsgivaren betalar dessutom en ersättning enligt kollektivavtalet. Beloppet beror på arbetsplatsens storlek. På stora arbetsplatser kan ersättningen vara över 200 euro per månad, men oftast ligger den mellan 50 och 150 euro. På mycket små arbetsplatser betalas ingen ersättning.

Utrymmen och utrustning

Arbetsgivaren ska ordna ett lämpligt utrymme där arbetskyddsfullmäktigen kan förvara handlingar, viktiga papper och föra konfidentiella samtal. Arbetskyddsfullmäktigen har rätt att använda arbetsgivarens kontors- och kommunikationsutrustning i sitt uppdrag.

Rätt till information och deltagande

Arbetskyddsfullmäktigen har rätt att få information om arbetsplatsens arbetskyddsfrågor för att kunna sköta sitt uppdrag. Hen har rätt att ta del av dokument och register som arbetsgivaren enligt lag ska föra.

Arbetskyddsfullmäktigen har rätt att se avtalet om företagshälsovård och den verksamhetsplan som företagshälsovården utarbetat. Hen har också rätt att delta i behandlingen av frågor som gäller företagshälsovården innan beslut fattas. Arbetskyddsfullmäktigen får dessutom information från företagshälsovården som behövs för att utveckla arbetsförhållande på arbetsplatsen.

Arbetskyddsfullmäktigen deltar i arbetskyddskommitténs arbete, i arbetskyddsmyndighetens inspektioner och vid behov i möten där arbetsgivaren, arbetstagaren och

företagshälsovården utreder arbetsförmågan. Arbetstagaren har alltid rätt att ta med arbetarskyddsfullmäktigen som stöd i samtal med arbetsgivaren.

Arbetsgivaren ska informera arbetarskyddsfullmäktigen om alla risk- och olyckssituationer som arbetstagare rapporterat. Arbetarskyddsfullmäktigen har också rätt att stoppa arbetet om det finns en klar och omedelbar fara för olycksfall eller ohälsa.

Skydd

Arbetarskyddsfullmäktigen kan ibland hamna i en utmanande position när hen försvarar arbetstagarnas rätt till en trygg, säker och hälsosam arbetsmiljö. Därför har arbetarskyddsfullmäktigen ett särskilt skydd mot uppsägning och försämring av sin ställning.

Arbetarskyddsfullmäktigen får inte sägas upp på grund av att hen sköter sitt uppdrag. Uppsägning av ekonomiska, produktionsmässiga eller personliga skäl är mycket svårt. Hen får inte heller flyttas till sämre arbete eller betalas lägre lön på grund av uppdraget.

Skyddet gör det möjligt att arbeta utan rädsla för repressalier. Skyddet fortsätter en tid även efter att uppdraget avslutats.

Ansvar

Huvudansvaret för arbetsmiljön ligger alltid på arbetsgivaren. Arbetarskyddsfullmäktigen är arbetstagarnas representant och ansvarar inte för arbetsmiljöns säkerhet, att man följer lag och förordningar på arbetsplatsen, olyckor eller andra personers misstag eller försummelser.

Utbildning

Arbetsgivaren ansvarar för att arbetarskyddsfullmäktigen får den utbildning som behövs. Industrifacket stöder sina medlemmar som är arbetarskyddsfullmäktiga med utbildning om lagstiftning och god praxis i förtroendeuppdraget. Arbetsgivaren betalar lön under utbildningen.

Industrifackets Murikkainstitut erbjuder en omfattande utbildningsstege inom arbetarskyddet. Under utbildningarna lär deltagarna känna varandra och kan utbyta erfarenheter och stöda varandra.

Arbetsgivaren betalar lön under utbildningen. Även kursavgifter, logi och måltider är kostnadsfria. Resekostnader ersätts.

Val

Att välja en arbetarskyddsfullmäktig är arbetstagarnas rätt. Arbetsgivaren får inte delta i eller påverka processen.

Det är viktigt att följa Arbetarskyddscentralens valanvisningar noggrant, särskilt om arbetsplatsen saknar tidigare erfarenhet. Det är också bra att kontakta Industrifacket i förväg.

Ordinarie och ersättare

Två ersättare ska väljas till arbetarskyddsfullmäktige. Om arbetarskyddsfullmäktigen tillfälligt inte kan sköta sitt uppdrag, till exempel på grund av semester eller sjukdom, sköter vice arbetarskyddsfullmäktige de uppgifter som inte kan vänta. Det

handlar till exempel om att delta i en myndighetsinspektion eller utreda en olycka.

Om arbetarskyddsfullmäktigen permanent inte kan fortsätta uppdraget, sköter vice arbetarskyddsfullmäktige det under resten av mandatperioden och får fullmäktigens ställning. Arbetsgivaren ska alltid informeras när ersättaren träder in.

Mandatperiod

Mandatperioden är vanligtvis två kalenderår. Kollektivavtal eller lokala avtal i arbetarskyddskommittén kan fastställa en annan längd, dock högst fyra år.

Nominering av kandidater

Valet inleds med nominering minst två veckor före valdagen. Kandidaterna anmäls till valkommittén. Den som anmäler sig ska ange om hen kandiderar som arbetarskyddsfullmäktig eller ersättare. Valkommittén fastställer kandidaterna.

Alla arbetstagare i direkt anställning hos arbetsgivaren får kandidera. Det gäller även visstidsanställda eller deltidsanställda. Man kan inte kandidera om man arbetar via bemanningsföretag eller underleverantör eller om man är arbetsgivarens representant.

Om det bara finns en kandidat per uppdrag kan valet göras utan omröstning.

Val

Det är arbetstagarna som ordnar valet. Valkommittén ansvarar för arrangemangen. Valet kan hållas på arbetsplatsen, per post eller elektroniskt.

Arbetsgivaren lämnar en lista över röstberättigade, det vill säga alla anställda på arbetsplatsen, och ordnar lokal för valet. Valdagen och platsen ska meddelas minst två veckor i förväg.

Anmälan

Valkommittén meddelar valresultatet. Arbetsgivaren ska anmäla valet av arbetarskyddsfullmäktig och ersättare till Arbetarskyddscentralen. Medlemmar i Industrifacket ska själva anmäla valet till facket.

Vanliga frågor FAQ

Vad om det inte finns någon arbetarskyddsfullmäktig på min arbetsplats?

Om du är medlem i Industrifacket kan du kontakta förbundet direkt i frågor som rör arbetarskydd. Det lönar sig också att diskutera med arbetskamraterna om rätten att välja en arbetarskyddsfullmäktig.

Varför ska vi välja en arbetarskyddsfullmäktig?

Genom en arbetarskyddsfullmäktig har arbetstagarna bättre möjligheter att föra fram sina synpunkter i arbetarskyddsfrågor. Arbetsplatser med arbetarskyddsfullmäktig fungerar i genomsnitt bättre. Arbetarskyddsfullmäktigen övervakar att lagstiftningen följs och påverkar planeringen av företagshälsövrden. Arbetstagare kan be om stöd i samtal om arbetsförmåga, belastning eller säkerhet.

Vad om vi bara är några få arbetstagare?

Antalet arbetstagare spelar ingen roll. Om det finns minst tio anställda är valet obligatoriskt. En arbetarskyddsfullmäktig kan väljas även på mindre arbetsplatser.

Vem kan bli arbetarskyddsfullmäktig?

Alla som är direkt anställda av arbetsgivaren kan bli arbetarskyddsfullmäktiga. Man behöver inte vara expert från början – det räcker att vara insatt i arbetsplatsens frågor, intresserad av gemensamma angelägenheter och villig att utveckla sina färdigheter i lyssnande, kommunikation och att förhandla.

Vad om jag inte håller med arbetarskyddsfullmäktigen?

Det är viktigt att stöda arbetarskyddsfullmäktigen och aktivt föra fram sina egna synpunkter. Du kan också kandidera i nästa val eller uppmuntra en kollega att göra det.

Vad är ett arbetarskyddsombud?

Förutom arbetarskyddsfullmäktigen kan arbetstagare välja arbetarskyddsombud som representerar en avgränsad grupp, till exempel en avdelning eller yrkesgrupp. Arbetarskyddsombud har ingen lagstadgad ställning och inga rättigheter enligt kollektivavtal.

Vad är arbetarskyddssamarbete?

Det är samarbetet mellan arbetsgivare och arbetstagare för att främja säkerhet och hälsa på arbetsplatsen. Syftet är att förebygga olyckor, sjukdomar och andra risker. Arbetarskyddsfullmäktige representerar arbetstagarna i det här samarbete.

Vem är arbetarskyddschef?

Arbetarskyddschefen är en person som arbetsgivaren utser och som ansvarar för det praktiska arbetarskyddsarbetet och representerar arbetsgivaren i arbetarskyddssamarbetet.

